

ƏLƏVİYYƏ NURİ

Naxçıvan Dövlət Universiteti

Xarici dillər fakültəsinin “İngilis dili və metodika” kafedrasının müəllimi

Mayisnuri422@gmail.com

İNGİLİS DİLİNİN TƏDRİSİNDƏ SOSIAL MEDIADAN İSTİFADƏ

Xülasə

İkinci Dünya Müharibəsindən sonra gündüz dilinin güclənməyə başladı. O, indi beynəlxalq dil, linqvo-franka statusu idarə. Bu də, dünya ilə əlaqəli bir çoxunda, o cümlədən də Azərbaycanda ingilis dili əsas xarici dil kimi tədris olunur. İngilis dili ilə bağlı dillərə sahib insanlar arasında ortaq dil olan gənclər də bu dili öyrənmək üçün daha çox meyillidirlər. 21-ci əsr elm və texnologiyanın inkişafı ilə bağlı bütün aspektlərə mühüm əhəmiyyət verilir. Texnologiyanın belə sürətli sosial medianın inkişafı səbəb oldu. Sosial medianın inkişafı ilə onun imkanları daha da genişləndi. Sosial mediadan istifadə edənlərin böyük işləri gənclərdir. Bu amil, sosial media vasitələrindən təhsil sahəsində istifadəni gündəmə gətirdi. Aparılan araşdırmalar da, gənclərin xarici dili mənimsə sosial medianın rolunu qiymətləndirdiyini aşkara çıxardı. Lakin bütün müəllimlər onlardan necə istifadə edəcəklər bilmirlər. Sosial medianın imkanlarından düzgün istifadə etmək olduqca vacibdir. Əks bu, uğura yox, uğursuzluğa səbəb ola bilər. Bu məqsədlə, sosial medianın dil tədrisindən istifadəsindən, onun bir neçə növündən və mediadan sosial istifadənin bir üstünlüklərindən bəhs edilir. Məqalənin mövzusunun işləyərəkən təsviri, tədqiqatın faktiki materialının sistemləşdirilməsi, təyinatı, işlənməsi və ümumiləşdirilməsi, müəyyən metod və üsullarından istifadə edilmişdir.

Açar sözlər: sosial media, xarici dil, tələbə, tədris prosesi, öyrənmə prosesi

Sosial mediadan istifadə tələbələrin ingilis dilini öyrənməyə marağını artırmaq üçün güclü təhsil vasitəsi ola bilər. O, həm tələbələrə, həm də müəllimlərə unikal və dinamik öyrənmə təcrübəsi təqdim edir. Akademik bir cihaz olaraq, sosial media hər kəs tərəfindən akademik işləri, tədqiqat nəticələrini, kitab icmalarını paylaşmaq, həmyaşıdları və müəllimləri ilə ünsiyyət qurmaq üçün akademik müəssisədə istifadə olunan ümumi vasitələrə çevrilmişdir. Sosial media öyrənənlərə və təlimatçılara yeni maraqlı üsullarla əlaqə yaratmağa və ünsiyyət qurmağa imkan verməklə öyrənmək şansını artırır [2]. Facebook, Twitter və LinkedIn kimi internet saytları istifadəçilərin dialoq qura, fikir mübadiləsi apara və problemlərin həlli yollarını tapa bildiyi yer təmin edir. Sosial media müəllimlərin ingilis dili dərslərində uyğunlaşa biləcəyi əla material mənbəyi hesab olunur. Sosial media ünsiyyət bacarıqlarını artırmağa və utancaq öyrənənlər üçün əlverişli öyrənmə mühiti təmin etməyə kömək edə bilər. Bir çox tələbələr sinif yoldaşlarının qarşısında danışmaqda çətinlik çəksələr də, sosial mediada “danışarkən” özlərini daha rahat hiss edə bilirlər. Bu, sinifdə əllərini qaldırmağa qorxan tələbələr üçün çıxış yolu təmin edir. Bundan

əlavə, sosial media yazılı sözə əsaslandığından yazı bacarıqlarını təkmilləşdirmək üçün əla vasitədir.

Sosial mediadan istifadə ilə bağlı tədqiqatçıların bəzi fikirləri var; birincisi, daha yaxşı öyrənmə potensialı təmin edir. Tədrisdə sosial mediadan istifadə olunarsa, özünü ifadə etmək, iştirak etmək, əməkdaşlıq etmək, məlumat tapmaq, biliklərin paylaşılması və saxlanması, yazı prosesi, tələbələrin dil istehsalı, müəllimin rəyi, əks etdirmək və birlikdə öyrənmək imkanları genişlənir. İkincisi, tələbələri ingilis dili praktikasına cəlb edir. Öyrənmə proseslərində sosial mediadan istifadə edən tələbələr texnologiya və ünsiyyət bacarıqlarını artırır, daha yaradıcı və müxtəlif ideyalara daha açıq olurlar. Üçüncüsü, daha orijinal öyrənməni təmin edir. Sosial media real həyat dilini təmin edir və ana dilində danışanların bir-biri ilə əslində necə qarşılıqlı əlaqədə olduğunu modelləşdirir. Müəllim tələbələrə sinifdə müzakirə etmək üçün sosial media saytlarında tapdıqları tanış olmayan lüğəti və ya strukturu saxlamağı təklif edə bilər. Dördüncüsü, tələbələri sinifdə və onlayn rejimdə bir-biri ilə əlaqə saxlamağa təşviq edir. Sosial mediadan istifadə edən tələbələr bir-birlərini dəstəkləməyə və hətta mentor kimi çıxış etməyə meyllidirlər. Beşincisi, tənqidi düşünmə bacarıqlarını inkişaf etdirir. Onlayn müzakirə forumları tələbələrin tənqidi düşünmə bacarıqlarını artırmağa imkan verir. Google qrupu və ya Facebook qrupu yaradın və müzakirə üçün suallar göndərin, aydınlaşdırmaq və ya tələbələri mövzu haqqında daha dərinləndirən düşünməyə təşviq etmək üçün müzakirəni izləyin. Altıncısı, öyrənməni fərdiləşdirir. Bu gün gənclərin beyni bir nəsil əvvəlkindən fərqlidir. Rəqəmsal texnologiya ilə məşğul olmağa sərf olunan vaxt beynimizin strukturunu əslində dəyişdi. Məlumatların qəbul edilməsində beynimizin təxminən 30%-i vizual görüntüləri, 3%-i isə eşitdiyimiz məlumatları emal etməkdə iştirak edir. Tələbələrin hələ də fərqli öyrənmə üsulları və ya üstünlükləri ola bilsə də, getdikcə daha çoxu vizual və ya kinestetik öyrənmənlərdir. Odur ki, müəllimin tələbələrdən ibarət sinif otağı ilə danışması bugünkü tələbələri öyrətməyin ən yaxşı yolu deyil [4, s.2].

Sosial mediadan istifadə həmçinin tələbələrə onlar üçün uyğun bir şəkildə qarşılıqlı əlaqə qurmağa imkan verir. Sosial media şərhlər yazmaqla sosial mediada qarşılıqlı əlaqəni təşviq edə bilərlər. Nəhayət, sosial media sinifdə fəal istifadə edildikdə və tələbələr rəqəmsal medianın nüfuz etdiyi müasir cəmiyyətə daha yaxşı hazırlaşdıqda daha yaxşı media və informasiya texnologiyaları bacarıqları əldə edə bilərlər. Texnologiyadan istifadənin dil siniflərində tədris və öyrənməni asanlaşdırdığı artıq təsdiqlənmiş faktdır. R.Nur və R.Syarifuddinin qeydlərinə görə, müəllim təlim prosesinin keyfiyyətini yüksəltmək üçün hər hansı materialı seçərkən bəzi aspektləri də nəzərə almalı, material kommunikativ səriştə və məqsədlərə nail olmaq üçün tələbələri həm effektiv, həm də idraki olaraq dil təcrübəsinə cəlb edə bilməlidir [6]. Texnologiyanın inkişafı ilə sosial media da yaranıb. Sosial media yarandığı gündən bəri müxtəlif yaş qrupları istifadəçiləri, xüsusən də gənc istifadəçilər arasında olduqca populyar olmuşdur. Həmçinin, onlar öyrənmələri hədəf dilin həqiqi istifadəsinə həvəsləndirmək və dili təbii mühitində müşahidə etmək üçün

nəzərdə tutulmuşdur. Sosial media ingilis dili müəllimləri və öyrənənlər üçün çox faydalı ola biləcək əla xüsusiyyətlərə malikdir. Əgər onlar ingilis dilinin tədrisi və öyrənilməsi prosesində sosial mediadan istifadə etsələr, dilin tədrisi və öyrənilməsi daha asan, rəngarəng, maraqlı və limitsiz olardı. Sosial mediadan istifadə və bunun təklif etdiyi üstünlüklər onlara təzə və peşəkar, məhsuldar və effektiv qalmağa kömək edə bilər, beləliklə, ingilis dilinin tədrisi heç vaxt darıxdırıcı olmaz. Aparılan çoxsaylı araşdırmalardan əldə olunan məlumatlar göstərir ki, bütün tələbələr sosial mediadan istifadə edərək ingilis dilini öyrənməyə daha çox maraq göstərirlər. Sosial mediadan yalnız hissələrini bölüşmək üçün deyil, həm də ingilis dilini zövqlə, əyləncəli bir şəkildə öyrənmək üçün bir vasitə kimi istifadə edə bilərsiniz. Müəllim onları sosial şəbəkələrdən istifadə edərək öyrətsə, onlarda dil dərslərinə qarşı maraq artacaq, dili daha asan başa düşəcəklər və beləliklə, öyrənmə prosesi daha rəngarəng olacaq [4, s.4].

Bir neçə şəkildə istifadə oluna bilən müxtəlif sosial media növləri var. Nəzərə almaq lazımdır ki, ətrafımızdakı əşyalardan necə istifadə edəcəyimizi bilsək daha səmərəli və faydalı işlərdə istifadə oluna bilərlər. Məsələn, insanların çoxunun smartfonları var, lakin orada mövcud olan bütün proqramlardan çətinliklə istifadə edirlər. Bəzən düzgün istiqamətləndirilmirlər və bəzən yeni şeylər öyrənməyə sərf etmək şansları və ya vaxtları olmur. Lakin bu, ingilis dili öyrənənlər üçün belə deyil, çünki smartfonda mövcud olan proqramlar ingilis dili öyrənənlərə başqaları ilə əlaqə saxlamağa kömək edə bilər. Sosial media növlərini aşağıdakı kimi təsnif etmək olar:

1. Bloqlar.

Veb bloqların sosial media formalarından biri olduğu məlumdur. Milyonlarla insan öz bloqlarını yaradıb və onlardan spesifik məsələlərə dair xəbərlərdən və onların qavrayışlarından tutmuş bir sıra müxtəlif mövzular yazmaq üçün istifadə edirlər. Bloqlarda oxucuların şərhlər əlavə etməklə öz fikirlərini bildirmələr üçün xüsusi bölmə yaradılır. Bloqlar geniş mövzuları müzakirə edir və bildirildiyinə görə, onlar oxu sürətini, lüğətləri təkmilləşdirməyə kömək edir və qrammatikadan düzgün istifadəni və dil öyrənənlərin oxuduqlarını başa düşmələrini təşviq edir. Bloqlar müxtəlif məqsədlər üçün müxtəlif yollarla istifadə edilə bilər. Məsələn, yeni başlayanlar müəyyən bir dil bloquna istinad edərək insanların bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olmaq üçün bloqlardan necə istifadə etmələri ilə bağlı yeni fikirlər öyrənirlər. O, həmçinin müəyyən bir zamanın müxtəlif müasir kontekstində yeni lüğətlər öyrənməyə kömək edir. Bloqların dili mürəkkəb olmadığından bəzi alimlər bunun sadə və asan olduğunu və bloqların adi oxucu ilə söhbət mənbəyi olduğunu iddia edirlər.

2. Ttwitter

D.Mörsi istifadəçilərin ən çox bəyəndiyi mikrobloq və sosial şəbəkə təsisatının 160 kiçik mesaj olduğuna diqqət çəkdi [5, s.33]. Bu kiçik tənzimləmə, istifadəçilərin zehinlərinə ilham verən yeganə ünsiyyət yoludur. Bu, öz növbəsində, tələbələrin bir-biri ilə, eləcə də müəllimlə əlaqə saxlaması üçün maraqlı bir üsula

çevrilmişdir. İnsanların yalnız 160 simvoldan istifadə edərək fikirlərini paylaşdığı Twitter veb saytı sinifdə çox müsbət təsir göstərə bilər. Tələbələr bu saytdan sinifdəki mövzular haqqında fikirlərini bölüşmək və müzakirəyə başlamaq üçün istifadə edə bilərlər. Onlar öz fikirlərini daha da vurğulamaq üçün şəkilləri paylaşa, habelə məşhurların yeniliklərini oxuya bilərlər. Hər mesajın 160 simvolla məhdudlaşdırılması ilə tələbələr daha çox oxumağa meyli olacaqlar, çünki qorxuducu mətn bloku yoxdur və başa düşmək üçün sadəcə qısa bir mətn var. Bu simvol məhdudiyyəti həmçinin tələbələrə qısa və aydın yazmağı da öyrədəcəkdir.

3. Facebook

G.Blattner və M.Fiori bildirdilər ki, Facebook milyardlarla izləyicisi ilə fəxr edən əsas sosial şəbəkədir və internetdə ən sürətlə böyüyən və tanınmış saytlardan biridir [1, s.17]. C.Maklaufin (McLoughlin) və M.Li (Lee) bildirdilər ki, Facebook-un müxtəlif kommunikasiya, material mübadiləsi, modifikasiya və birgə iş üçün imkanları var [3]. Bununla belə, öyrənənlərin Facebook-dan istifadə etmələrinin əsas səbəbi dostları ilə təmasda olmaqdır. Tədrisdə Facebook-dan istifadə etmək üçün, bütün tələbələrinizin Facebook hesabı olduğunu fərz etsək, bütün tələbələrinizlə qrup səhifəsi yarada bilərsiniz. Burada tələbələr ev tapşırığı ilə bağlı suallar verə, sinifdə oxu tapşırığı ilə bağlı rəylər yerləşdirə və siniflə bağlı narahatlıqlarını elə bir şəkildə paylaşa bilərlər ki, digər şəraitdə bunları edə bilməyəcəklər. Belə bir qrup səhifəsinin olması tələbələrin sinifdə sahiblik hissələrini artıracaq və tələbələrə bir-birlərinə kömək etmək imkanı verəcək. Müəllim olaraq siz qrup səhifəsindən tələbələrə qarşıdan gələn tapşırıqları xatırlatmaq, faydalı veb-saytlara keçidlər paylaşmaq, sənədləri yükləmək və tələbələrinizin cavab verə bilməyəcəyi suallara cavab vermək üçün istifadə edə bilərsiniz.

Xarici dilin tədrisində sosial mediadan istifadənin bir sıra üstünlükləri mövcuddur. Bunlara aşağıdakıları misal göstərmək olar:

- Sosial media tələbələrə cəlb edir. Tələbələrin özlərini istifadə etməkdə rahat hiss etdikləri media vasitəsilə ifadə etmək şansı olduğu üçün bu, iştirak etməyi təşviq edir.
- Sosial media tələbələrin əməkdaşlığını gücləndirir. Tələbələr asanlıqla qarşılıqlı əlaqə qura və məlumat paylaşa, layihələr üzərində birlikdə işləyə və sərbəst və asanlıqla ünsiyyət qura bilərlər.
- Sosial media müəllimə şəkillər, iş vərəqləri və veb-saytlar kimi resursları söylə və effektiv şəkildə paylaşmağa imkan verir.
- Sosial media yaradıcı və cəlbədicisi ev tapşırıqları üçün böyük potensiala malikdir
- Sosial media valideynlər və ailə üzvlərini məlumatlandırmaqda kömək edir. Müəllimlər şərh, rəy və təkliflərlə valideynlərlə əlaqə saxlaya bilərlər. Qruplar sinif fəaliyyətlərini paylaşa, fotosəkillər yerləşdirə və işlərini onlayn paylaşa bilərlər [4, s.7].

Bu təsviri araşdırma uğurla başa çatdıqdan sonra belə qənaətə gəldi ki, sosial media tələbələrin ingilis dilini öyrənməyə marağını artırmaqda böyük təsirə malikdir. İngilis dili öyrənənlər üçün kitab oxumaq və digər mətn materialları ilə müqayisədə sosial mediadan istifadə etməklə dilin öyrənilməsi daha asandır və ingilis dili öyrənənlərdə bu dili öyrənməyə maraq oyatmaqla yanaşı, onlar heç bir tərəddüd və cansıxıcılıq olmadan kifayət qədər uzun müddət sosial media vasitələrindən istifadə edə bilirlər.

Ədəbiyyat:

1. Blattner G., Fiori M. Facebook in the language classroom: Promises and possibilities. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 6(1), 2009, pp.17-28.
2. Gibson R. Using social media as a language learning tool. 2012 <http://www.theguardian.com/teacher-network/teacher-blog/2012/apr/10/language-teaching-social-media> [Accessed 21/01/15]
3. McLoughlin C., Lee M. Mapping the digital terrain: New media and social software as catalysts for pedagogical change. Ascilite Melbourne. 2008
4. Mukhtar S.Z. Using Social Media in the English Teaching and Learning Process. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/333806949_Using_Social_Media_in_English_Teaching_and_Learning_Process
5. Murthy D. Twitter: Microphone for the masses? *Media Culture and Society*, 33(5), 2011, pp. 779.
6. Nur R. and Syarifuddin R. Designing an Instructional Model of Youtube-Based Materials of Listening Comprehension at Umpar Indonesia. Retrieved from <https://www.asian-efl-journal.com/wp-content/uploads/AEFLJ-Volume-20-Issue-7-July-2018.pdf>

Нури Алеви

Использование социальных сетей в обучении английскому языку

Резюме

После Второй мировой войны позиции английского языка стали укрепляться. Сейчас он имеет статус международного языка, лингво-франк. По этой причине английский преподается как основной иностранный язык во многих странах мира, в том числе и в Азербайджане. Поскольку английский язык является распространенным среди людей, говорящих на разных языках, молодые люди с большей вероятностью будут его изучать. 21 век характеризуется стремительным развитием науки и техники и их интеграцией во все аспекты жизни общества. Такое стремительное развитие технологий привело к развитию социальных сетей. С развитием социальных сетей его возможности расширились. Подавляющее большинство пользователей

социальных сетей — молодые люди. Этот фактор поставил вопрос об использовании социальных сетей в образовании. Исследования также показали, что молодые люди ценят роль социальных сетей в изучении иностранного языка. Однако не все учителя умеют ими пользоваться. Очень важно правильно использовать возможности социальных сетей. В противном случае это может привести к неудаче, а не к успеху. По этой причине в этой статье мы обсудили использование социальных сетей в обучении языку, несколько их видов и ряд преимуществ использования социальных сетей. Были использованы описание темы статьи, систематизация, классификация, разработка и обобщение фактического материала исследования, методы и приемы наблюдения.

Ключевые слова: социальные сети, иностранный язык, студент, учебный процесс, учебный процесс.

Nuri Alevi

Use of social media in English language teaching

Summary

After the Second World War, the position of the English language began to strengthen. It now has the status of an international language, *lingua franca*. For this reason, English is taught as a major foreign language in many countries around the world, including Azerbaijan. Because English is a common language among people of different languages, young people are more likely to learn it. The 21st century is characterized by the rapid development of science and technology and its integration into all aspects of society. Such rapid development of technology has led to the development of social media. With the development of social media, its possibilities have expanded. The vast majority of social media users are young people. This factor has raised the issue of the use of social media in education. Research has also shown that young people appreciate the role of social media in learning a foreign language. However, not all teachers know how to use them. It is very important to use the opportunities of social media properly. Otherwise, it can lead to failure, not success. For this reason, in this article we have discussed the use of social media in language teaching, several types of it and a number of advantages of using social media. The description of the topic of the article, systematization, classification, development and generalization of the actual research material, observation methods and techniques were used.

Keywords: social media, foreign language, student, teaching process, learning process

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 16.02.2022

Çapa qəbul olunma tarixi: 28.02.2022

**Rəyçi: filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent İlhamə Məmmədova
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur**